II BA Economics Study Material

CHAPTER -1

ఆర్థికవృద్ధి - ఆర్థికాభివృద్ధి

1)ఆర్థికఅభివృద్ధి, ఆర్థిక వృద్ధి భవనాలను నిర్వహించి వీటి మధ్య గ తేడాలను వివరించండి.

ఆర్థిక అభివృద్ధి దేశం లోని వస్తువు ఉత్పత్తి పెరుగుదలకు తోడ్పడే ప్రక్రియ అనగా దేశం లో ఒక సంవత్సర కాలం లో వాస్తవిక జాతియ ఆదాయం లో పెరుగుదలను సాధించే ప్రక్రియను అర్థికాభివృద్ధి అంటారు.ప్రతి సంవత్సరం జాతీయ ఆదాయం లో పెరుగుదల ఉన్నచో ఆదేశం అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలుగ చెప్పవచ్చు.

ఆర్థికవృద్ధి: ఒక దేశం యొక్క వాస్తవిక వస్తుసే వల ఉత్పత్తీలో పెరుగుదలను మాత్రమే తెలియజేస్తుంది

ఆర్థికాభివృద్ధి: ఆర్థికంగా వెనుకబడిన దేశాలు ఉత్పత్తి ఉద్యోగితాలను ప్రజలు ఆదాయాన్ని జీవన ప్రమాణాన్ని మెరుగు పరుచటకు చేసే కృషిని ఆర్థీకాభివృద్ధి అంటారు

ఉత్పత్తి సాధనాల సప్లయిలోనూ వస్తువుల డిమాండే స్వరూప స్వభావాలను మార్పులు తెచ్చే ప్రక్రియలను ఆర్థికాభివృద్ధి అంటారు ఆర్థీకాభివృద్ధి దేశంలో వస్తువు ఊత్పత్తి పెరుగుదలకు తోడ్పడే ప్రక్రియ అనగా దేశం లో ఒక సంవత్స ర కాలంలో వాస్తవానికి జాతీయాదాయం లో పెరుగుదలను సాదించే ప్రక్రియను ఆర్థీకాభివృద్ధి అంటారు. ప్రతీ సంవత్సరం జాతీయ ఆద్యంలో పెరుగుదల ఉన్నచో ఆ దేశం అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలుగా చెప్పవచ్చు .

సాధారణంగా ఒక దేశం దీర్ఘ కాలికంగా ఆదాయ వ్యత్యాసాలను లేకుండా తలసరి ఆదాయ ఒత్తిడిలు లేకుండా ప్రజల జీవన ప్రమాణ స్థాయి అక్ష్యర్యాత ఉద్యూగీత పెరిగుదలకు ఉత్పత్తీ లో సాంకేతిక వ్యవస్థ్వపకమైయ నమార్పులు జరిగే ప్రక్రియని ఆర్థీకాభివృద్ధి అంటారు. ఆర్థీకాభివృద్ధిని గురించి పరీశీలన ఈ నాటిది కాదు ఆర్థశాస్త్రం పితామహుడు ఆయిన అడమ్స్మిత్ కాలం నుండి నీతి వరకు ఆర్థిక వీతల అందరినీ ఆకర్షి స్తూనే ఉంది మొదట్లో పాచిమ ఇరోపాలోని అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు

అభివృద్ధికి సంబందిచి మాత్రమే ఉండేది రెండవ ప్రపంచ యుద్ధంతరవాత ఆసియా ఆఫ్రికాఖండాలలోని అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు వైపు మళ్ళింది

నిర్వచనం:

1) దేశం లో ధీర్ఘకాలిక జాతీయ ఆదాయాన్ని పెంచుటకు తోడ్పడే ప్రక్రియ అర్ధికాభివృద్ధి అంటారు -మేయర్ బాల్డ్విన్

2) మొత్తం సాంగీక వ్యవస్థ ప్రగతి పధం లో ప్రయాణించడాన్ని ఆర్ధిక అభివృద్ధి అంటారు - ఆచార్య గున్నార్ మిర్డల్

ఆర్ధికా భివృది ఆర్ధికవృద్ధి భావనలను నిర్వచించి వీటి మద్య హల తేడాలను వివరిచండి

3. వ్యవసాయ రంగం నునది పార్రిసామిక సేయవారంగాలకు శ్రామికుల నిరంతరం తరలి వెళ్ళే ప్రక్రియను ఆర్డీకాభివృద్ధి అంటారు- కోలిన్ క్లార్క్ .

పై నిర్వచనాలను పరిశీలించిన ఆర్డీకాభివృద్ధి బహుకమైనది అని అభివృద్ధి చెండుతున్న దేయసాలకు ముఖ్య లక్ష్యం అని తెలుస్తుంది

ఆర్ధిక వృద్ధి , ఆర్ధికఅభివృద్ధి, మధ్య తేడాలు

ఆర్ధికవృద్ధి: 1.అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు సంబంధించి న ప్రక్రియ.

2. ఆర్ధికావృద్ధి ఒక దేశం యొక్క వాస్తవిక వాస్తు సేవ ల ఉత్పత్తి లో పెరుగుదల మాత్రమే తెలియజేస్తుంది.

3. జనాభా. పొదుపు రేట్లలో మార్పులు వలన చలన ఆర్ధిక వ్యవస్థ లో వచ్చిన క్రమమై న మార్పులు ను ఆర్ధిక వృద్ధి అని షున్ పీటర్ తెలిపారు.

4. అప్పటికే వనరులు ఉపయోగింలో ఉండి అభివృద్ధి చెందిన దేశాలను సాధించిన ప్రగతిని ఆర్ధికాభివృద్ధి అని శ్రీ మతి ఉర్సులా హిక్స్ అభిప్రాయం.

5. పరిస్తితి తులు అనుకూలంగా ఉన్నందున ఆర్ధిక వ్యవస్థ సాధించిన ప్రగతి ని ఆర్ధికాభివృద్ధి అని చెప్పవచ్చును.

6. ఆర్థికవృద్ధి ఆర్థిక వ్యవస్థ లో వచ్చే పరిణామాత్మక మార్పులు ను తెలియజేస్తూంది.

7.ప్రభుత్వ ప్రమేయం లేకుండా ఆర్థికాభివృద్ధి ని సాధించవచ్చు

8. ఆర్థికావృద్ధి అనేది ఒక సంకుచిత మైన పెరుగుదలను మాత్రమే తెలియజేస్తూంది.

<u>ఆర్థికాభివృద్ధి</u> : -- 1 ఆర్థికాభివృద్ధి అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు సంబంధించిన అభివృద్ధి ప్రక్రియ

2. ఆర్థికాభివృద్ధి ఉత్పత్తి లో పెరుగుదలతో పాటు ఆ పెరుగుదలను సాధించు టకు అవసరమైన సాంకేతిక మైన వ్యవస్థాపకమైన మార్పులను తెలియజేస్తుంది.

3. ఆర్థికాభివృద్ధి చిరకాలస్థితి లో ఉన్న ఆర్థిక వ్యవస్థ లో వచ్చిన ఆర్థికాభివృద్ధి షున్ పీటర్ పేర్కొన్నారు.

4. వెనుకబడిన దేశంలో నిరుపయోగంలో ఉన్న వనరుల అభివృద్ధికి ఆర్థికాభివృద్ధి అని శ్రీమతి ఉర్సాలర్క్ అభిప్రాయం.

5. ప్రణాళికలు ద్వారా ఉద్దేశ పూర్వకమైన ప్రయత్నాలు ద్వారా కలిగే అభివృద్ధి ని ఆర్థికాభివృద్ధి అని చెప్పవచ్చును.

6. ఆర్థికాభివృద్ధి ఆర్థిక వ్యవస్థ లో వచ్చే ఋణాత్మక మార్పులు తెలియజేస్తుంది.

7. ప్రభుత్వ జోక్యం లేకుండా ఆర్థికాభివృద్ధిని సాదించలేము.

8. ఇది ఉత్పత్తి పేరుగుదలతో పాటు సాంకేతిక వ్యవస్థపూర్వకమైన మార్పులు ను కూడా తెలియజేస్తుంది.

పైన అంశాలను బట్టి ఆర్థికాభివృద్ధి బహుముఖ మైనది అని ఆర్థికాభివృద్ధి ఇక ముఖ్యమైనది అని తెలుస్తుంది

ఉదాహరణ ద్వారా ఆర్థికాభివృద్ధి కి మధ్య గల తేడాలను వివరించవచ్చును. ఒక వ్యక్తి శారీరక పరిణామాల్లో పెరుగుదల ను ఆర్థికాభివృద్ధి అని శారీరక పెరుగుదల తో పాటు అతని వ్యకిత్వా వికాసం లో

నూ మేధస్సు లో నూ వచ్చే మార్పులు ఆర్థికాభివృద్ధి లో పోల్చవచ్చును . ఐయితే కొంత మంది ఆర్థిక వేత్తలు రెండింటికి మద్య తేడా ఊహాత్మకమైంది అని ఈ రెండింటికి పెద్ద తేడా లేదు అని అభిప్రాయ పడ్డారు.

ఆర్థికాభివృద్ధి నిర్ణయించే అంశాలు

అర్ధికాభివృద్ధి అనేది దీర్కాలిక ప్రక్రియ దీర్ఘాకాలం లో వాస్తవిక జాతీయ ఆదాయం లో పెరుగుధాలకే అభివృద్ధి అర్ధికాభిువృద్ధి ని నిర్ణయించే ప్రధానం గా రెండు రాకాలుగా వర్గీకరించవచ్చు.

1) ఆర్థిక అంశాలు

2) ఆర్థికేతర అంశాలు

ఆర్థిక అంశాలు:

a) సహజ వనరులు

b)మూలధన కల్పన

c)మూలధన ఉత్పత్తి నిష్పత్తి

d)సాంకేతక ప్రగతి

e)మానవ వనరులు

f)ఉద్యమిత స్థాయి

g)విదేశీ వ్యాపారం

h)విదేశీ ములధనం

ఆర్థికేతర **అంశాలు :**

a) సాంఘిక వ్యవస్థ

b)వ్యవసాయ పూర్వక మార్పులు

c)ప్రభుత్వ పాత్ర

CHAPTER - 2

అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల లక్షణాలు

ప్రపంచ దేశాల యొక్క తలసరి ఆదాయాన్ని ఆధారం గా చేసుకుని ప్రపంచ బ్యాంకు దేశాలను మూడు వర్గాలుగా విభజించింది అవి:

1.అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు

2.మధ్య ఆదాయ స్థాయి దేశాలు

3.అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు

4.వెనుకబడిన దేశాలు

అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు లక్షణాలు

1.అల్పాఆదాయస్థాయి

2.వ్యవసాయ ప్రాధాన్యత

3.అల్ప పారిశ్రామికరణ

4.జనాభా పెరుగుదల

5.నిరుద్యోగ /ప్రచ్ఛన్న నిరుద్యోగం

6.పేదరికం

7.మూలధనం కొరత

8.విదేశి వ్యాపారం

9.నిరుపయోగ వున్నా వనరులు

10.అవస్థాపన పెట్టుబడి కొరత

11.ద్వంద్వా ఆర్థిక వ్యవస్థ

12.సాంకేతిక పరిజ్యనం.

తలసరి ఆదాయం ఆధారం గా ప్రపంచ దేశాలను ప్రపంచబ్యాంకు వర్గీకరణ

ప్రపంచ బ్యాంకు తలసరి ఆదాయం ఆధారం గా ప్రపంచ దేశాలను 4 తరగతులుగా వర్గికరించింది అవి ;

1) అల్ప ఆదయ స్థాయి దేశాలు -$1025 కన్నా తక్కువ కలవి.

2) అల్ప -మధ్య ఆదయ స్థాయి దేశాలు - $1026-3995

3) మధ్య ఆదయ స్థాయి దేశాలు - $3996-12,375

4) అధిక ఆదాయం కల దేశాలు ->12 ,375

ప్రపంచ భ్యాంకు అట్లాసు పద్ధతి ప్రకారం ఈ వర్గీకరణ చేస్తుంది. ఈ పద్ధతికైన అన్ని దేశాల తలసరి ఆదయలకు అమెరిక డాలర్ల లోకి మారుస్తారు 2020 వర్గీకరణ ప్రకారం భారత దేశం అల్ప మధ్య ఆదయ స్థాయికి చెందుతుంది.ఉత్పత్తి సాధనల సప్లైలోను వస్తువుల డిమాండ్ స్వరూప స్వభావలాను మార్పులు తెచ్చే ప్రక్రియను అర్థికభివృద్ధి అంటారు.

ఆర్థిక అభివృద్ధి కొలిచే సాధనాలు - సూచికలు

ఆర్థికాభివృద్ధి: ఆర్థికంగా వెనుకబడిన దేశాలు ఉత్పత్తి ఉద్యోగితాలను ప్రజలు ఆదాయాన్ని జీవన ప్రమాణాన్ని మెరుగు పరుచటకు చేసే కృషిని ఆర్థీకాభివృద్ధి అంటారు.

ఉత్పత్తి సాధనాల సప్లయిలోనూ వస్తువుల డిమాండే స్వరూప స్వభావాలను మార్పులు తెచ్చే ప్రక్రియలను ఆర్థికాభివృద్ధి అంటారు ఆర్థీకాభివృద్ధి దేశంలో వస్తువు ఊత్పత్తి పెరుగుదలకు తోడ్పడే ప్రక్రియ అనగా దేశం లో ఒక సంవత్స ర కాలంలో వాస్తవానికి జాతీయాదాయం లో పెరుగుదలను సాదించే ప్రక్రియను ఆర్థీకాభివృద్ధి అంటారు. ప్రతీ సంవత్సరం జాతీయ ఆద్యంలో పెరుగుదల ఉన్నచో ఆ దేశం అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలుగా చెప్పవచ్చు .

సాధారణంగా ఒక దేశం దీర్ఘ కాలికంగా ఆదాయ వ్యత్యాసాలను లేకుండా తలసరి ఆదాయ ఒత్తిడిలు లేకుండా ప్రజల జీవన ప్రమాణ స్థాయి అర్క్ష్యర్యాత ఉద్యుగీత పెరిగుదలకు ఉత్పత్తి లో సాంకేతిక వ్యవస్థాపకమైయ నమార్పులు జరిగే ప్రక్రియని ఆర్థికాభివృద్ధి అంటారు.

a) జాతీయ ఆదాయం

b)తలసరి ఆదాయం

c)మానవవనరుల అభివృద్ధి సూచీ(HDI)

d)భౌతిక జీవన ప్రమాణ సూచీ (PQLI)

మానవ అభివృద్ధి సూచిక (HDI)

UNDP యొక్క మానవ వనరుల అభివృద్ధి నివేదిక ప్రకారం ఒక దేశ ప్రగతి ఆ దేశ స్థూల జాతీయోత్పత్తి పైనే గాక ఆ దేశ ప్రజల ఆయుః ప్రమాణము,విద్య స్థాయి ఆదాయము ఆరోగ్యము మొదలగు అంశాలను బట్టి కూడా నిర్ణ ఇంచ వలెను దీనిని మానవ వనరుల అభివృద్ధి సూచిక అన్నారు. దీనిని పాకిస్తాన్ కు చెందిన మహబూబ్ - ఉల్ - హాక్ రూపొందించారు.HDI ని లెక్కించడానికి జీవన ప్రమాణము , విద్య ,తలసరి ఆదాయంను ప్రమాణాలుగా తీసుకుంటారు దీని విలువ సున్నా మరియు ఒకటికి మధ్య ఉంటుంది.ఒకటి అత్యధిక అభివృద్ధి స్థాయిని సున్నా అత్యల్ప స్థాయిని సూచిస్తాయి.2019 లో భారత దేశం యొక్క రాంక్ 129 గా ఉంది.

మానవ వనరులు అభి వృద్ధి చేయడానికి అనేక మార్గములున్నవి అవి :

1 .ఆరోగ్య వసతులు పెంచుట

2 .వృత్తి శిక్షణ

3 ప్రాధమిక, మాధ్యమిక విద్యా వసతులు పెంచుట

4 .వయోజన విద్యా సౌకర్యాలు పెంచుట

5 .మారుతున్న ఉద్యోగావకాశాలకు అనుగుణంగా వృత్తి శిక్షణ మొదలైనవి.

భౌతిక జీవన ప్రమాణ సూచీ (PQLI)

భౌతిక జీవేన ప్రమాణ సూచీని మొదట జాన్ తిమ్బర్గం ప్రతిపాదించారు తరువాత ఈ భావ ప్రాచుర్యం లోనికి వచ్చింది.ఏ సూచికలో ప్రధానం గ జీవిత కాలము ,విద్య ప్రమాణ స్థాయి ,శిశు మరణాలు పరిగణింప బడతాయి .సాధారణంగా ప్రజలు ఎక్కువ కాలం జీవించ వలెనని ,ఆరోగ్య కరమైన జీవనం గడపాలని ,ఉన్నత విద్యా స్థాయి కావాలని కోరుతారు . ఇవి ప్రాథమిక అవసరాలుగా భావింప బడతాయి.కేవలము తలసరి ఆదాయము స్థాయి పెరుగుదల ఆర్థికాభి వృద్ధి సూచికగా పరిగణింపబడకూడదని అందులో వచ్చిన గుణాత్మక మార్పులు ప్రధానమని ఈ సూచిక వివరిస్తుంది. అయితే గుణాత్మక మార్పులను నిర్ణయించుటలో చాలా సమస్యలున్నవి .ఖచ్చితమైన కొలమానాలిచ్చుటలో సమస్యలుండవచు. ఇటీవల ఆర్థికాభివృద్ధి సూచికలు గుణాత్మక మార్పులకు ప్రాధాన్యత ఇచ్చుచున్నవి.

ఆర్థికాభివృద్ధి నిరోధకాలు

అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల ఆర్థిక వృద్ధి రేటును తగ్గించే కారకాలను లేదా ఆటంకాలుగా ఉండే కారకాలను ఆర్థికాభివృద్ధి నిరోధకము అంటారు . ఈ నిరోధకాలు రెండు రకాలుగా వర్గీకరించవచ్చు.

1 . దేశీయ నిరోధకాలు

2 . అంతర్జాతీయ నిరోధకాలు

1 . దేశీయ నిరోధకాలు :

a) మార్కెట్ అసంపూర్ణతలు

b) పేదరికపు విషవలయాలు

c)మూలదానం పెరుగుదల రేటు తక్కువగా ఉండటం

d) వ్యవస్థా పూర్వక నిరోధకాలు :

a.ఉమ్మడి కుటుంబ వ్యవస్థ

b.సాంఘిక వర్గాల నిర్మాణము

c.మతము

d).గ్రామీణ పట్టాన జీవనాలలో తేడాలు

e). సాంఘిక వ్యవస్థ యూనిట్

f). సాధించ వలెనని తపన

g).అరువుతెచ్చుకున్న వ్యవస్థలు

h).సాంఘిక వ్యవస్థలో స్త్రీల పాత్ర

i). వ్యక్తి పరిసరాలు

2 .అంతర్జాతీయ నిరోధకాలు :

a).వలస విధానాలు

b).ప్రదర్శన ప్రభావం

c).వర్తక నిబంధనలు ప్రతికూలం

<u>అభివృద్ధి చెందిన దేశాల ఆధునిక ఆరికాభివృద్ధికి సంబంధించి కుజినెట్స్ పేర్కొన్న లక్షణాలు:</u>

ఆధునిక ఆర్థికవేత్త అయిన కుజనెట్స్ ఆధునిక అభివృద్ధి చెందిన దేశాల లక్షణాలను ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొన్నారు. అవి

1. అధిక జనాభా వృద్ధి మరియు అధిక తలసరి ఉత్పాదకత

2. బహుళ కారకాల ఉత్పత్తి అధికంగా ఉండుట

3. ఆర్థిక వ్యవస్థలో నిర్మాణాత్మక మైన మార్పులు ఎక్కువగా ఉండుట

4 .సామాజిక మరియు ఆదర్శ వంతమైన మార్పు అధికంగా ఉండుట

5 .అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు మిగిలిన దేశాల లోని మార్కెట్లను చేరుకోవడానికి అనువైన పరిస్థితులు ఉండడం

6. ఆధునిక ఆర్థికాభివృద్ధి విస్తరణ కేవలం మూడింట ఒక వంతు జానాబాకి మాత్రమే పరిమితమవడం

<u>పోషించగల ఆర్థికాభివృద్ధి లేదా నిలకడగల ఆర్థికాభివృద్ధి</u>

ప్రస్తుత తరం అవసరాలను తిర్చుకుంటూ భ్యవిష్యత్ తరాల ప్రజల అవసరాలను తీర్చగల శక్తిని తగ్గించకుండా వుంచుటయే పోషించగల ఆర్ధిక అభివృద్ధి. ప్రస్తుత తరం వారు తమ అవసరలను తృప్తి పరచుకోనుచు భవిష్యత్ తరాల వారిక భుగ్రహాన్ని పరిసరాలను అత్యంత శక్తీవంతము గా అంధ చేయటమే పోషించగల అర్ధికాభివృద్ధి అంటారు.

ప్రస్తుత తరాల వారు వారి జీవన పరిమాణాన్ని పెంచుటకు భావితరాల వారికి సహజ వనరులను క్షినింప చేయుట పోషించగల ఆర్ధిక అభివృద్ధి అంగీకరించదు. ప్రస్తుత తరం వారికి అభిలాషనియమైన ఆదాయాన్ని కలుగ చేస్తూ సమాజం యొక్క మానవ సంపదను పరిరక్షించవలెను.

పోషించగల ఆర్ధిక అభివృద్ధి కొన్ని సూచికలపై ఆధారపడి వుంటుంది.

అవి:-

1. జానాభ స్థిరత్వం.
2. మానవ వనరుల అభివృద్ధి సూచిక.
3. పరిసుద్ధమైన గాలి.
4. శక్తీ సాంద్రత పెంచుట.
5. పునః సృష్టి వనరుల శాతం పెరుగుట.
6. భుసార క్షీనతను అరికట్టుట.